

Ein dreymur varð veruleiki í dag:

Allir skúlar net-orðabøkur - ókeypis

SAMSTARV MILLUM **MENTAMÁLARÁÐIÐ**, **NÁM**, **ORÐABÓKAGRUNNIN** OG **SPROTAN** GER, AT ALLIR **FØROYSKIR** SKÚLAR NÚ FÁA ALLAR TÆR FØROYSKAR **NETORÐABØKURNAR** **ÓKEYPIS** INN Á **TELDURNAR**, TÁ IÐ **SKÚLAÁRIÐ** **BYRJAR** MÁNADAGIN



Randi Kúrberg

Hetta er størsta frambrot fyri okkara mál og okkara málmenning, nakrantíð. Frambrotið ger tað møgulegt at arbeiða við føroyskum, enskum, donskum, týskum, sponskum, ítalskum og seinni eisini við fronskum og russiskum orðabókum á telduni. Tað er ein kollvelting av teimum heilt stóru í skúlasamanhang.

Tiltakið slóðar fyri heilt nýggjum hugsanarhátti í sambandi við føroyskt.

At arbeiða við orðabókunum fer at styrkja tilvitskuna um okkara mál. Tað fer at bota um lesiførleikan hjá føroyskum næmingum og fer at gera tað lættari hjá øllum lesandi føroyingum at ognar sær kunnleika til føroyskt samstundis, sum hini málini verða lærð.

Okkara málsmáfelag hevur snøgt sagt fingið nýggjar høvuðsmotorar ísettar, og teir eru útvegaðir seinastu 20 árin.

Skrúva vit tíðina 20 ár aftur - til 1991 -, høvdu vit at kalla bara eina litla føda við eykabindi og eina litla da-fø. Tað var alt. Tað nøktaði ongan tørv, og tann stóðan róftefti fatina, at føroyskt kundi ikki brúkast, at málsliga orkaðu vit einki. Í 1992 kom ein en-fø, sum Annfinnur í Skála og Jonhard Mikkelsen skrivaðu. Í 1998 kom føroysk orðabók, sum Jóhan H.W.Poulsen og onnur ritstjórnarar, og so leyp skrivan. Síðan tá eru komnar: fò-do, do-fø, fò-en, nýggj en-fø, fò-tý, tý-fø, fò-sp, sp-fø, it-fø, isl-fø og samheitaorðabók. Fr-fø og rus-fø verða eisini klárar skjótt.

15 orðabøkur í 20 ár og nú liggja tær flestu opnar á øllum skúlateldum. Tað er eitt bragd so stórt, at tað fer at seta sjónsk spor eftir seg í føroyskum málmenningararbeiði.

Gyldendal yvirhálað

Alt broytist, og eingin í Føroyum hevði kunnað hugsað sær, at Gyldendals Røde ordbøger nakrantíð fóru at verða yvirhálaðar av føroyskum forløgum. Men tað er veruleikin nú. Nakað sum, tá ið Atlantic Airways vann á Maersk. Nú eiga vit eins góðar orðabøkur á føroyskum, og tað ger, at vit kunnu læra okkum fremmand mál beinleiðis ígjøgnum okkara egna og ikki um danskt. Tað fer í longdini at bota støduna hjá okkara egna víkjandi og viknaða máli.

Dreymar, sum vóru droymdir fyri 20 árum síðan, eru við treiskni og seiggi vorðnir veruleiki í ár. Seinasta stigið var at fáa alt arbeiðið sjóðað saman og latið skúlanum ókeypis. Og tað hendi í gjár.

Tað man vera eindømi, at so lítið málsmáfelag eigur so góða atgongd til stór evropisk mál gjøgnum sitt egna. Hetta er í heimshopi nakað heilt fyri seg!

Arbeitt í 20 ár at fáa dreymin til veruleika

Ein óhoyrd menning í so stutta tíð. Men hetta er úrslit av hugsjónum, ið summir politikarar hava havt, stuðulsmøguleikum, ið Mentamálaráðið hevur slóðað fyri, og fakligum førleika og ókúgandi arbeiðstreiskni, ið væl útbúin cand.mag.-ar í føroyskum, donskum, enskum, týskum, sponskum, russiskum og fronskum hava havt.

Úrslitið er veruliga nakað at vera stoltur av og prógvar enn eina ferð, at vit megna alt, vit seta okkum fyri.

Bøkurnar hava verið býttar út á tveir portalar - tann hjá Orðabókagrunninum og tann hjá Sprotanum. Nú eru allar savnaðar á einari nýtiðar, skjótari og fiksari heimasíðu. Flott avrik, og enn eitt dømi um, hvussu alt gott stendst av góðum samstarvi.

Møguleikar, sum nú eru í bókunum

Nú er tað tyngsta takið tikið. Nú ræður um at dagføra bøkurnar alsamt og menna tær. Næsta stig verður at fáa tær sum pinkuforrit (applikasjon) inn á telefonina. Tað verður kanska gjørt í heyst. Onnur ætlan er at fáa lagt ljóðfílur inn í leitorðini. Tað hava allar framkomnar orðabøkur nú á døgum. Tú nemur til dømis við eitt russiskt leitorð og hoyrir framburðin. Tað er eyðvitað ógvuliga hent, men tú kanst eisini hugsa longri í sambandi við føroyskt. Hesar ljóðfílur kunnu til dømis verða brúktar til at varðveita føroyskar dialektir. Tú trýsir á eitt orð, ein talva við valmøguleikum dettur úr orðinum, og tú kanst trýsta á suðuroyarmál, klaksvíksmál, vágamál etc. og hoyra orðið í ymsum dialektum. Stuttligt. Áhugavert og í longdini ógvuliga virðismikið.

Stórar orðabøkur hjá øðrum stórum forløgum eru longu nú útbygdar við myndum og filmum. Tað verður eisini framtíðini her hjá okkum. Eingi mørk.

Gud viti, hvussu orðabøkur fara at siggja út um nøkur ár. Tað týðningarmesta er, at so nógv sum til ber brúka tær so nógv sum til ber og sýgva sær málsligan kunnleika úr teimum.

Dýrgripurin eisini til taksuttan fyri skúlabýgningarnar

Netorðabøkurnar eru eitt ókeypis skúlatilboð - knýttar at skúlans IP-adressu. Men øll tey, ið ganga í hesar skúlar, kunnu eisini fara inn á bøkurnar heimanífrá við FirstClass-brúkanavni og brúka tær. Bøkurnar liggja á undirvísingartalinum SNAR og á sprotin.fo.

Vilja skúlar hava orðabøkur, sum ikki eru heftar at netinum, og sum kunnu verða brúktar til próvtøkur ella, er serligt av-línu (off-line) forrit - PLINKAN - ment til tað. Hetta kunnu skúlar fáa lagt inn á teldunar á skúlanum fyri sera sámuligan kostnað. Plinkan er sjálvandi eisini til keyps hjá fólki uttanfyri skúlagátt og kann keypast á sprotin.fo og frá mánadegnum eisini í bókabúðunum.



NETORÐABØKUR

Við netorðabókum arbeiðir tú fleiri ferðir skjótari enn við pappírorðabókum. Hav telduna frá, og ein stóur málheimur er opin og klárur til brúks við einum klikki. Netorðabøkur eru ikki minst hentar á samvirknum talvum, har orðabøkur fáa eina heilt aðra dimensjón enn í pappíri.

